



DEN GODA JORDEN

IDEELL FÖRENING

*Den Goda Jorden ideell förening förmedlar kunskap om åkermarkens stora betydelse för kommande generationer.
Föreningen arbetar för att skydda åkermark från att bli förstörd för all framtid.*

3 november 2023

Remissvar: EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens KN2023/03652

Sammanfattning

Den Goda Jorden-ideell förening är tveksam till nyttan med ett utökat övervakningsprogram för jordhälsa av följande anledning: Redan idag finns omfattande kunskap om odlingsjorden. Problemet är att kunskapen inte används eller inte finns på rätt ställe. Detta innebär att odlingsmark exploateras irreversibelt i stor skala i oroväckande hastighet.

Föreningen vill se en uppläggnings liknande ramdirektivet för vatten.

Om ett övervakningsprogram kan innebära ett ökat skydd för den mest värdefulla odlingsjorden kan föreningen se fördelar med förslaget. Vi vill framhålla vikten av att även existerande kunskap får genomslag i verkligheten.

Direktivet utgår från en vetenskaplig rapport som anger att 60–70 procent av Europas jordar inte har en acceptabel kvalitet ("unhealthy") och att försämringen fortsätter och förvärras beroende på bl.a. erosion, mullhaltsminskning, jordpackning, övergödning eller kontaminering av främmande ämnen i en allt högre hastighet. Mot denna bakgrund är det märkligt att kommissionen vill sätta tidplanen för motåtgärder flera decennier fram i tiden och begränsa sig till ett omfattande mätprogram när det av allt att döma är irreversibel exploatering, odlingsmetoder och odlingsintensitet som bör vara i fokus.

Föreningen hade hellre sett en uppläggnings liknande ramdirektivet för vatten. God ekologisk status borde kunna vara ett krav även för mark. I ett första skede bör

jordbruksmark för livsmedelsproduktion prioriteras med särskild uppmärksamhet på områden i riskzonen. Det finns annars en risk att ett omfattande och kostsamt monitoringprogram blir huvudsaken och alltför begränsade resurser riktas till problemområden där åtgärder borde ha satts in för länge sedan.

Det är dock av stort värde att utveckla en EU-standard för övervakningsstrategi, provtagningsmetoder och analysmetoder.

I övrigt begränsar sig föreningens synpunkter till paragraf 30(p 24) Exploatering av jordbruksmark ("land take").

Sverige har sedan lång tid tillbaka haft en mycket liberal syn på exploatering av jordbruksmark. Detta har till stor del sin orsak i att det är 290 kommuner som har planeringsansvaret och därmed också en mycket stor variation i synen på jordbruksmarken bevarande. Gällande lagstiftning har inte alls fått det genomslag som lagstiftaren avsåg. Varje kommun vill växa och det enklaste men på sikt faktiskt dyraste sättet (tätortsglesning leder till mer väg, vatten och avloppsledningar, elledningar med mycket mera) är som regel att exploatera jordbruksmark. Ofta är det den bästa jordbruksmarken som ligger närmast större tätorter och som går förlorad. Om exempelvis insikter om värdet av den baltiska moränleran i sydvästra Skåne användes rätt skulle exploatering i stor skala inte vara ett alternativ för dessa jordar. I Sverige gör Jordbruksverket en sammanställning vart femte år över hur mycket jordbruksmark som exploateras i varje kommun. Enligt direktivet (artikel 8:5) ska detta ske varje år vilket föreningen är positiv till.

Kommissionens förslag i paragraf 30 tar upp en viktig fråga, och de parametrar som föreslås är bra, men att endast ta fram statistik löser inte problemet. Att begränsa exploateringen av produktiv jordbruksmark för bebyggelse och anläggningar kräver skarpare insatser. I artikel 11 (p 38) listas olika principer som man ska följa för att minska exploateringen av mark. Dessa är väldigt vaga och riskerar att försvinna i en sammanvägning av alla de hänsyn som ska tas, inte minst de ekonomiska.

För Den Goda Jorden – ideell förening

Anne-Marie Lindén

Ordförande